

nyában lévő dokumentumok megrendelése. A kisebb problémák ellenére a Texas A & M University folytatni fogja ezt a könyvtárközi kölcsönzési szolgáltatást.

/CROWLEY, Gwyneth H.–HART, Judith L.: Using of the Web of Science® for unmediated document delivery. = *Interlending & Document Supply*, 28. köt. 4. sz. 2000. p. 178–183./

(Klein Ágnes)

A jó könyvtári szabvány jellemzői

A könyvtárak és információs intézmények együttműködésének és egymásrautaltságának világméretűvé válása, nem utolsósorban az internet mind átfogóbb létezése Nyugaton és Keleten egyaránt és ismételten veti fel a könyvtári szabványosítás feladatainak újragondolását, illetve azoknak a jellemzőknek megfogalmazását, amelyek a jó szakterületi szabvány „sine qua non” velejárói. Egy jó könyvtári szabványnak – mind minden más terület szabványainak is – mindenekelőtt tartalmaznia kell saját tárgyának mint a szakma szempontjából fontos és szabványosítás után „kiáltó” tárgynak egzakt meghatározását, illetve nem kevésbé egzakt tájékoztatást kell adnia eredetéről, kimunkálásának rendjéről, jóváhagyásáról, használatbavételének idejéről, rendeltetéséről, hivatalos voltáról, szabadalmi tisztaságáról, általában direktív lényegének kifejezésére vonatkozó valamennyi körülményről.

Szabványunknak – továbbmenően – ki kell zárnia az alternatívákat, minthogy éppen a burjánzó alternatívák ellenszeréül készült. Szabályai-instrukciói rendelkezzenek az ellentmondások feloldásának képességével, ami nem utolsósorban „csábit”

alkalmazásba vételére. Aztán: optimális mértékben követelje meg a minőségi munkát. Ezt mennyiségi és minőségi jellemzőinek stabilitása révén érheti el. Vegye tekintetbe (pl. megfogalmazásai „világossága” révén), hogy alkalmazására a folyamatos ismétlődés lesz jellemző.

Használata ösztönözzön tömegességre, minthogy így dokumentálható igazán hasznót hajtó volta. Egyébként használatbavétele legyen operatív, azaz ne kívánjon hosszú felkészülést, különleges ismereteket. Létét, fejlődését, esetleges korrekcióit állami szerv határozza meg, ui. csak ez a garancia „egységesnek maradására”. Végül záró jellemzőként: lehessen segítségével gazdasági eredményt elérni.

A cikk szerzője ezeket a jellemzőket hosszú bibliográfusi és szaktájékoztatói gyakorlat alapján állapította meg.

/STAHEVIČ, A. M.: Bibliotečnyj standart: sušnostnye karakteristiki. = *Bibliografija*, 5. sz. 1999. p. 6–13./

(Futala Tibor)

Könyvtárak és a politikusok

A demokráciát is tanulni kell, ami korántsem könnyű dolog. Mindenesetre sokkal nehezebb, mint ahogyan a paternalista rendszer „gondoskodási” béklyóiban – többek között – a csehek is gondolták. Napjainkban a politikus, az állampolgár egyaránt próbálgatja: mit lehet tenni, hogyan kell érvényesülni. Sokan olyasmit is megtesznek, amit a törvények alapján nem volna szabad. Ebben az átmeneti időben a könyvtárügy számára nem sok jó terem. A központi elit, ezen belül is az éppen uralkodó párt nagyhangú programjaiba a csendes könyvtári-tájékoztató munka „nem fér bele”. A települési önkormányzatok tagjai is inkább a „meghatározó”, a „látványos” megoldásokat preferálják.

De mit tesz isten: a cikk szerzője nyugat-európai tanulmányútján is azt tapasztalta, hogy – bár szabályozottabban – ott is előfordul a politikusok mozgása a „könnyebb ellenállás” vonalán, ha úgy vélik: saját dicsőségüket szolgálják vele. Ebből kifolyólag szerzőnk a következő tanácsokat hallotta ottani kollégáitól: „Legyenek mindenütt jelen, ne utasítsanak vissza semmiféle meghívást, ajánlják be magukat mindenüvé, ahol valami történik, akár politikai pártok, akár az önkormányzatok az alkalmas szervezői. És: tegyék beszédtemává mindazt, ami a könyvtári szolgáltatásokat illeti. Indokoltságunkat nekünk is állandóan bizonyítanunk kell. Álljanak kapcsolatban a közvéleménnyel.”

Hogy az utóbbi intelmek valóság alapja volt, arra jó példa: Németországban a hallgatók és a pedagógusok sztrájkjal tiltakoztak a felsőoktatási könyvtárak állománygyarapítási kereteinek csökkentése ellen. (Az – sajnos – forrásunkból nem derül ki, hogy volt-e ennek a munkabeszüntetésnek fogantatója.)

Civil szervezésű sztrájk könyvtárak érdekében. Hm. Nem is akármilyen tett.

VOHLÍDALOVÁ, V.: *Knihovny a politikové*. = Čtenář, 51. köt. 3. sz. 1999. p. 66–68./

(Futala Tibor)

Információtőke

Az *információ* szótöve a „form”, azaz a forma. Ez egészül ki az „in”-nel, ami „-ban, ben”-t, „benne levőt” tesz ki. Következésképpen az információ „valami megformáltat” jelent, s így az élet legkülönbözőbb területein bizvást használható.

Az információ értéke tulajdonképpen a „valaminek megformáltságából, adottságából” vezethető le. Nevezetesen: az információ értéke abban gyökeres, hogy egy-egy végbemenő folyamatról lehet segítségével fogalmat alkotni. Az érték konkrétan szólva itt az, hogy ha egyes személyek, államok, testületek stb. nem rendelkeznek a végbemenő folyamatokról információval és ismeretekkel, könnyen e folyamatokon kívül találják magukat, ami felveti perspektíváik és biztonságuk kérdését. Innen nézvést s egyszersmind a szükséglet nézőpontjából az információ *tőke*.

Ha a tőke a kereslet és kínálat metszéspontjába kerül, *áru* lesz belőle. Ha az áru formailag megfelelőnek látszik, ám tartalmilag hamis, „antiáru”, dezinformáció a neve. A dezinformáció léte veti fel az áru minőségének a kérdését, amelynek garántálására a szabványosítás, a szakértői szemle és a certifikálás szolgál. Tehát: az információnak mint árunak formailag és tartalmilag egyaránt „ülnie” kell.

Ha elfogadjuk – s miért ne fogadnánk el –, hogy az információ tőke és áru, a szerző szükségesnek tartja egyfelől az imént szóba került alapfogalmak

több nézőpontból való megvilágítását (ennek részben szakirodalmi idézetekkel tesz eleget), másfelől pedig a problematika „holdudvarában” keletkező jelenségek szemrevételezését. Ilyen jelenség mindeneke előtt az, hogy az információnak *tulajdonosa* van, mégpedig korántsem csak a tulajdonlás vonatkozásában, hanem – és főképpen – abban a vonatkozásban, hogy van egy olyan személy, aki felel az információ minőségéért, megfelelő és objektív voltáért. E téren a helyzet felettébb komplikált: a „kóklerség” kiküszöbölése érdekében a szerző a tartalmi, tárgyi telítettségű információpiac szükséges volta mellett érvel. Ezt követően esik szó a *tömegtájékoztatásról*, amely egyfelől tömeges megértésre alkalmasnak tűnő, másfelől pedig a tulajdonos által egyoldalúan átadott információ. Továbbmenve: az *információs piac* esetenként kriminalizálódhat, s az információ benne fegyverként szolgálhat. Ajánlat e kellemetlen jelenség elkerülésére: az információpiac kialakítása és szabályozott működtetése.

Végül: felettébb nehéz az információ árának megállapítása. E tekintetben első rendben az alapismereteket kell értékelni, majd a belőlük levezetetteket. Legértékesebb az alapismeretekből közvetlenül levezetett információ.

MAGNITOV, S. N.: *Ponátie informacionnogo kapitala*. = *Naučno-tehničeskaâ informaciâ*, 1. ser. 5. sz. 1999. p. 28–33./

(Futala Tibor)

Információs központok-könyvtárak térbeli kívánalmairól

Bármiféle épület fizikai és lélektani „jósága” több feltételnek való megfeleléstől függ. Ezek: atmoszféra, világítás, akusztika, működés, (szép) kilátás, szociális és lélektani feltételek. A felsorolt feltételek az elkészült épületben geometrikus, atmoszferikus, megvilágítási, hő- és hangbeli, mozgási és műkö-

dési, esztétikai és megjelenésbeli, színharmóniai és lélektani tulajdonságokként manifesztálódnak.

Az információs központokat-könyvtárakat 25 évre szokták tervezni. Eközben a tervezésükkel kapcsolatos követelményeknek mind általánosan,